

Datum

2021-04-20

Vår referens

Lotta Fröding

Utvecklingssekreterare

lotta.froding@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet - Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67) STK-2021-241

Sammanfattning

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på remiss gällande betänkandet *Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska* (SOU 2020:67).

Utredningen lämnar förslag som syftar till att dels öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder, dels stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska bland annat när det gäller nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn med socioekonomiskt svag bakgrund.

I ärendets beredning har förskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden getts möjlighet att yttra sig. Nämnderna ställer sig i huvudsak positiva till ambitionen att fler barn ska få ta del av förskolan. Förskolenämnden avvisar förslaget om obligatorisk förskola från 5 år.

En sammanställning av synpunkter och kommentarer på promemorian *Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska* (SOU 2020:67) lämnas i förslag till yttrande.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar det till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- [Här kommer namnet på de handlingar som ligger till grund för beslutsförslaget hämtas in automatiskt. Du behöver inte skriva något under denna rubrik.]

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-05-03

Kommunstyrelsen 2021-05-05

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Förskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ärendet

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder och föreslå hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas, bl.a. när det gäller nyanlända barn.

Utredningen lämnar förslag som syftar till att dels öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder, dels stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska, bland annat när det gäller nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn med socioekonomiskt svag bakgrund.

Betänkandet innehåller följande förslag:

Uppsökande verksamhet för ökat deltagande.

- Kommunen ska informera vårdnadshavare om förskolan genom uppsökande verksamhet
- Kommunen ska kartlägga deltagande i förskolan
- Det bör tas fram ett stödmaterial om frånvarohantering

En definition av nyanlänt.

- Med nyanlänt barn ska i skollagen avses barn som har uppehållstillstånd i Sverige enligt utlänningslagen (2005:716) och inte omfattas av definitionen av nyanländ elev i 3 kap. 12 a § skollagen och inte heller uppnått den ålder när skolplikt inträder enligt 7 kap. 10 § samma lag. Därutöver ska barnet vara fött utomlands och ha kommit till Sverige utan sina vårdnadshavare och har vistats här kortare tid än fem år.
- Om ett barn vistas i Sverige med endast en vårdnadshavare ska prövningen göras utifrån den vårdnadshavaren.

Direktinskrivning i förskolan.

- Kommuner ska vara skyldiga till direktinskrivning.
- Kommunen ska hålla sig informerad om vilka barn som ska direktinskrivas.
- Direktinskrivning ska ske vid lämplig förskola.
- Det bör vara möjligt att välja annan förskola än den erbjudna.
- Om vårdnadshavare tackar nej till direktinskrivning.

Förskolan bör bli en del av det obligatoriska skolväsendet.

- Förskolan ska bli obligatorisk från 5 års ålder.
- Den obligatoriska delen av förskolan ska ha samma syfte, uppdrag och innehåll som den frivilliga förskolan och omfatta 525 timmar under ett läsår.
- Hemkommunens ansvar samt placering i den obligatoriska förskolan.
- Skolplikten ska kunna senareläggas i vissa fall.
- Möjligheten till tidigare skolstart i förskoleklass eller grundskola ska kvarstå.
- Skollagens bestämmelser om närvaro och frånvaro ska gälla även för den obligatoriska förskolan.
- Fullgörande av skolplikten.
- Ett barn i den obligatoriska förskolan med offentlig huvudman ska i vissa fall ha rätt till kostnadsfri skolskjuts.

- Barn i den obligatoriska förskolan ska erbjudas kostnadsfria måltider.
- Vissa beslut om den obligatoriska förskolan ska kunna överklagas

Förslag för fler förskollärare och barnskötare.

- Förskolan behöver organiseras så att yrkesgruppernas kompetens tas tillvara.
- Det behövs fler förskollärare där behoven är störst.
- Det ska införas karriärsteg för förskollärare vid vissa förskolor.
- En förste förskollärare bör uppfylla vissa kvalifikationer.
- Enhetlig utbildning till barnskötare.
- Allmänna råd om språkkunskaper bör tas fram.
- De centrala personalkategorierna inom förskolan ska framgå i skollagen.
- Personalsammansättning bör uppmärksammas vid tillsyn.

Kartläggning och förslag om kompetensutveckling.

- Förskollärare behöver bättre kompetens om barns andraspråksutveckling.
- Läslyftet i förskolan ska förlängas.
- Kompetensutveckling bör uppmärksammas vid tillsyn.

Ikraftträdande.

Ändringarna i skollagen (2010:800) och skolförordningen (2011:185) ska träda i kraft den 1 juli 2022. De nya bestämmelserna om uppsökande verksamhet, kartläggning och direktinskrivning ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som inleds höstterminen 2023. De nya bestämmelserna om obligatorisk förskola från och med höstterminen det år då barnet fyller 5 år ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som inleds höstterminen 2023. Detsamma ska gälla för de nya bestämmelserna om överklagande i 28 kap. skollagen. De nya bestämmelserna i 2 kap. 22 § om inrättande av karriärsteg för förskollärare ska tillämpas första gången i fråga om verksamhet som bedrivs efter den 30 juni 2023.

Förskolenämndens yttrande

Nämnden ställer sig positiv till ambitionen att fler barn ska få ta del av förskola för att bland annat stödja barnens språkutveckling i svenska. Förslagen om uppsökande verksamhet och direktinskrivning i förskola välkomnas därför i huvudsak men förslaget om inskrivning i lämplig förskola avvisas av likställighetsskäl. Nämnden avvisar förslaget om obligatorisk förskola från 5 år, i vart fall i avvaktan på kvalitetshöjande insatser för att höja lägstanivån i förskolor med otillräcklig kvalitet. Förskolenämnden ser positivt på förslagen som syftar till att höja kompetensen bland alla som arbetar i barngrupp och att tydliggöra yrkesgruppernas specifika kompetens.

Att skapa en förskola av god kvalitet är en av de viktigaste investeringar samhället kan göra. Tidiga insatser är enligt forskningen avgörande för skolframgång och livsframgång, särskilt för barn som kommer från missgynnade hemförhållanden. Barns språkliga, kognitiva, sociala, emotionella och fysiska utveckling är som störst under de första 1000 dagarna, vilket sammanfaller med barnets första år i förskolan.

Behov av en nationell satsning på förskolan

Det krävs en nationell satsning för att stärka den svenska förskolan. Både Skolinspektionen och forskare har slagit fast att likvärdigheten i den svenska förskolan är bristande och kvaliteten varierande. Konsekvenserna av den omfattande utbyggnaden och den stora förändring förskolan genomgått behöver därför utvärderas ur ett samlat barnpolitiskt perspektiv och därefter mötas av relevanta reformer och stärkta förutsättningar. Förskolan förväntas många gånger bära och

kompensera för brister inom andra samhällsarenor, men ges otillräckligt stöd från nationell nivå för att åstadkomma det. Detta är anmärkningsvärt både ur ett barn- och samhällsperspektiv. Med barnens bästa för ögonen anser förskolenämnden att det dags att ta ett helhetsgrepp kring förskolan genom en reell nationell satsning. Riksdagen har nyligen beslutat att regeringen bör utreda förskolans förutsättningar för likvärdig utbildning (UbU7), något det nu återstår regeringen att ta ställning till.

Behov av mer forskning om förskolan

Förskolenämnden anser också att det behövs mer forskning om förskolan, något som behöver drivas på från nationell nivå. Idag är det sällsynt både med longitudinella som med tvärvetenskapliga forskningsprojekt om förskolans betydelse för barns utveckling, lärande och välbefinnande.

Förslagen i detta betänkande syftar till exempel till att i första hand stärka barns språkutveckling. Språkutvecklingsuppdraget är ett grundläggande uppdrag enligt läroplanen för förskolan. Det framstår då som ytterst anmärkningsvärt att det saknas systematiska kunskapsöversikter av vilka insatser som är effektiva i detta avseende.

Nämndens synpunkter och kommentarer lämnas i förslag till yttrande.

(M) har lämnat reservation i ärendet.

(C) har lämnat reservation i ärendet.

(SD) har lämnat reservation i ärendet.

(V) har lämnat särskilt yttrande i ärendet.

(M) har lämnat särskilt yttrande i ärendet.

(C) har lämnat särskilt yttrande i ärendet.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Nämndens yttrande innehåller endast de avsnitt som berör dess ansvarsområde och där de har synpunkter att lämna. Sammantaget ställer sig nämnden positiv till de framlagda förslagen.

Nämnden välkomnar förslaget om ett enhetligt innehåll för utbildning till barnskötare såväl på gymnasieskolans barn- och fritidsprogram som på motsvarande utbildningar inom kommunal vuxenutbildning. Nämnden anser att ett enhetligt innehåll i omfattning och kvalitet i utbildningen kvalitetssäkrar att barnskötare får de nödvändiga kunskaper, förmågor och kompetenser som krävs för uppdraget.

Nämnden ser vidare positivt på utredningens bedömning om att en översyn bör genomföras samt att detta görs genom dialog med förskolans arbetsgivare, huvudmän och det nationella programrådet för barn- och fritidsprogrammet. Nämnden vill även lyfta att krav på godkänt i svenska 1 eller svenska som andraspråk 1 ligger i linje med vad verksamheten, och även branschen, efterfrågar. Genom att se till att eleverna på utbildningen har nödvändiga kunskaper i det svenska språket kan eleverna dels lättare tillgodogöra sin utbildning dels se till att branschen får anställningsbara barnskötare. Ett av barnskötarens viktigaste uppdrag är att främja barns utveckling och lärande vilket innebär att en barnskötare skall ha språkliga förutsättningar att ge barnen ett rikt språk som ett första steg i deras livslånga lärande.

(SD) har lämnat särskilt yttrande.

Stadskontorets bedömning och förslag till yttrande

Stadskontoret ser positivt på förslagen som syftar till att höja kompetensen bland alla som arbetar i barngrupp vilket kan leda till ökad likvärdighet och höjd kompetens i mötet med barnen på förskolorna. Därmed delar stadskontoret förskolenämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens bedömning och bedömer att förslag till yttrande bör följa nämndernas yttrande.

En sammanställning av synpunkter och kommentarer på betänkandet *Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska* (SOU 2020:67) lämnas i förslag till yttrande.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör